

СЕМАНТИЧНА ТИПОЛОГІЯ ПРЕДИКАТІВ СПРИЙНЯТТЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

У статті досліджено семантичні типи предикатів сприйняття та засоби їхньої експлікації в сучасній українській літературній мові. На основі аналізу лінгвістичних розвідок з'ясовано критерії класифікації перцептивних предикатів, з-поміж яких домінуючим є семантичний. Запропоновано розрізнення безконтактних та контактних предикатів сприйняття, які так само диференційовано на п'ять груп – предикати візуального, аудіального, одоративного та густативного й тактильного сприйняття відповідно. Виокремлено підгрупи перцептивних предикатів на основі сем «сприймати» – «сприйматися» – «використовувати здатність сприйняття». Наголошено на важливості подальшого аналізу й конкретизації семантичних класів предикатів сприйняття, з'ясування особливостей їхньої реалізації в семантико-синтаксичній структурі речення.

Ключові слова: предикат; предикати сприйняття; критерії класифікації; ієрархія критеріїв; типи перцептивних предикатів.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістичній науці значну увагу приділено поглибленому осягненню проблем синтаксичної семантики, що виявляється у зверненні до змістового рівня речення, конструктивним центром якого справедливо вважають предикат. Нагальна потреба дослідження типів предикатів, зокрема й предикатів сприйняття, їхнього внутрішнього ранжування й зумовлюють актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Предикат був об'єктом досліджень у працях багатьох зарубіжних (Л. В. Щерба, У. Чейф, Н. З. Котелова, Ю. С. Степанов, О. М. Селіверстова, Т. В. Булигіна, Л. М. Васильєв, О. С. Жаркова та ін.) і вітчизняних (І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський, Н. М. Арват, К. Ф. Шульжук, Л. П. Іванова, А. П. Загнітко, М. І. Степаненко, Т. Є. Масицька, В. А. Тимкова, О. А. Тронь, О. Г. Митрофанова, Н. Г. Ніколаєва, Г. В. Кутня, Г. О. Пірус, О. А. Семенюк, А. В. Ожоган, Н. В. Кавера, І. С. Тимофєєва, Н. А. Березовська-Савчук, Н. В. Мелекєсєва, Н. В. Кашуба, Н. М. Лукаш та ін.) лінгвістів. Проте складність семантико-синтаксичної природи предиката залишає відкритими багато мовознавчих питань, з-поміж яких – семантична типологія предикатів сприйняття.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є з'ясування критеріїв диференціації предикатів сприйняття й ранжування перцептивних предикатів.

Виклад основного матеріалу. Чимало дослідників, об'єктом вивчення яких є лексика зі значенням сприйняття, ототожнюють поняття «дієслово» й «предикат», зауважуючи, що «репрезентація сприйняття в мові пов'язана з дієслівною (предикатною) лексикою» [3, с. 28], та розмежовують їх за такими характеристиками: активність/ пасивність, дія/ стан, дистантний/ недистантний вплив, «канал сприйняття», тернарна

опозиція значень «сприймати» – «сприйматися» – «використовувати здатність сприйняття» [1; 3; 7; 8].

Так, С. А. Моїсєєва на основі семи «наявність чи використання чуттєвої здатності» членує перцептивні вербати на активні й пасивні, дії й стану [7]: *дивитися/ бачити, слухати/ чути, нюхати/ відчувати (запах), куштувати/ смакувати, торкати/ відчувати*. Цей погляд поділяє й О. Ю. Авдєвнина: «Саме така опозиція, по-перше, відповідає значеннєвому протиставленню довільності/ мимовільності сприйняття – дуже важливого компонента дієслів цього класу, й, по-друге, дає змогу виокремити з аналізу психологічних аспектів семантики цих дієслів вторинні їхні значення: соціальні й онтологічні аспекти, адже «події» й «діяльності» – це процеси, що характеризують не стільки психологію сприйняття (внутрішнє буття людини), скільки будову зовнішнього світу (онтологічний аспект) чи взаємодію людини з іншими людьми, суспільство, історію й т. ін. (соціальний аспект)» [1].

Взаємодія сенсорних аналізаторів з довкіллям буває безпосередньою та опосередкованою. У процесі перцепції органи чуття або стикаються з подразниками, або ж їхній вплив відбувається на відстані. Тож за ознакою дистантного/ недистантного впливу на об'єкт дієслова сприйняття традиційно об'єднують у дві групи: контактні (дотик, смак) та безконтактні (зір, слух, нюх). Важливо наголосити, що зв'язок рецепторів із навколишнім середовищем залишається поза увагою дослідників [1; 7].

Базовою характеристикою для виділення типів перцептивних предикатів є домінуюча функція певного органу чуття («канал сприйняття»). Існування п'яти сенсорних систем – зорової, слухової, нюхової, тактильної та смакової – дає підстави виокремити з-поміж

предикатів сприйняття зорові, слухові, одоративні, тактильні та густативні [2, с. 7].

Н. В. Кавера розглядає предикати з перцептивною семантикою в межах предикатів зовнішнього стану й вирізняє такі їхні групи: «предикати стану, що позначають оптичні явища», наприклад: *Золотом мигтіли стріхи варницьких хат, як жемчуги, горіли верхи мінаретів* (Б. Лепкий); «предикати стану на позначення кольорової кваліфікації», до яких зараховано ті дієслова, для яких ідентифікувальною є сема «виділятися здалеку за певним кольором, виднітися», наприклад: *Ліловіли пагорби* (Іван Багрянний) [4, с. 10–11].

Подібну типологію знаходимо у працях В. М. Каленича. Аналізуючи одновалентні дієслівні предикати, він вичленює серед них такі: ОДП, що відображають фізіологічні властивості органів зору й слуху (*бачити, дивитися, осліпнути; чути, недочувати, оглухнути*); ОДП фізичного стану, пов'язані з оптичними явищами (*блищати* – «світитися яскравим світлом, сяяти; давати блиск, бути блискучим; виділятися блиском», *іскритися* – «яскраво сяяти, виблискувати», *леліти* – «виблискувати, блищати, відбиваючи світло, проміння; виділятися яскравим кольором», *сяяти* – «яскраво світитися; бути яскраво освітленим, наповненим світлом; блищати, відбиваючи світло, промені», *бовваніти* – «виднітися, показуватися здала (про те, що стоїть, здіймається над чимось)», *майоріти, маячити* – «невизначно виднітися вдалині», *темніти* – «виділятися темним кольором, виднітися (про що-небудь темне)») й кольором (*багріти, багряніти, біліти, блакитніти, жовтіти, зеленіти, золотіти, рожевіти, рудіти, синіти, сіріти, червоніти, чорніти*), що реалізують значення «виднітися, виділятися своїм кольором»; ОДП запаху (*пахнути* – «видавати, виділяти який-небудь запах», *духмяніти* – «виділяти сильний, приємний запах», *смердіти* – «мати, виділяти неприємний запах, погано пахнути», *тхнути* – «мати якийсь запах, різко пахнути чим-небудь, здебільшого неприємно») [5].

На наш погляд, гетерогенна диференціація перцептивних предикатів враховує ієрархію критеріїв і має такий вигляд: роль базового критерію виконує смисловий чинник, тому на першому етапі внутрішньокласифікаційного ранжування предикатів сприйняття важливо виділити два основні значеннєві типи – I. Безконтактні предикати сприйняття та II. Контактні предикати сприйняття. На другому рівні класифікування на основі «домінувальної функції певного органу чуття» в межах предикатів зі значенням безконтактного впливу на об'єкт доречно вичленювати три групи: 1) предикати візуального сприйняття; 2) предикати аудіального сприйняття; 3) предикати одоративного сприйняття.

Предикати візуального сприйняття вказують на поєднання процесів творення образу світу на основі сенсорної інформації, яку отримують з допомогою зорової системи. Групу розглядуваних предикатів диференційовано на три підгрупи: а) предикати активного інтенційного використання зору: *З усіх боків на них дивилися скорботні суворі образи святих мучеників* (В. Абузаров); *Дівчина запитливо глянула на співбесідника* (В. Дарда); *То синьозорі предки з небозводу Вдивляються у шал мого дня: Бува не покручем на дереві роду Росте далеке їх забаштаня* (В. Забаштанський); *Не шуми, зелений клене, З вітром*

так завзято, – Задивляється й на мене Парубків багато (Д. Луценко); б) предикати когнітивного оптичного сприйняття: *У залі Віктор побачив з десяток відвідувачів, котрі сиділи за трьома столиками* (А. Житник); *Тож коли прокинулася, гостро уздріла брудне помешкання заїзду, і закіптюжені шиби малого вікна, і потемнілі стіни, які давно не білилися* (В. Шевчук); *Увесь час бачив перед собою вразливі Гнатіві очі* (І. Пільгук); *Баба Пріська у вікно набачила Задюю, колгоспного бухгалтеря* (М. Ночовний-Богарада); в) предикати – експлікатори дескриптивного значення «бути видимим (виднітися)». Останні так само зазначають внутрішнього членування:

– візуальні предикати із загальним значенням «виднітися»: *З-за лісів на закруті Сули виглядали верхи Мгарського монастиря* (І. Нечуй-Левицький); *Ген мріє комин, чорний від пожеж* (Л. Костенко); *Біле платтячко знов, Як хмаринка легка над лісами, Майорить на шляху, По якому ти в поле ідеш* (Д. Луценко);

– візуальні предикати, пов'язані з оптичними явищами: *Червона запаска, червоні чоботи, червоний як жар пояс – усе блищало й сяяло проти вранішнього сонця, як щире золото* (І. Нечуй-Левицький); *У рочищі вечорами світиться біла глина* (Л. Костенко); *Маленький моніторчик заклично засяяв зеленим вогником* (А. Кокотюха);

– візуальні предикати кольорової кваліфікації: *Зачервоніли червоні сутани під здоровим чорним хрестом, залисніли голі черепи, заблищали неначе обмазані оливою обголені цоки* (І. Нечуй-Левицький); *А місяць хилився все нижче, золотавився, тьмянішав* (З. Тулуб); *Коло самих дверей у кутку чорніла буржуйка – бляшана пічка, що мала завданням ogrівати взимку кімнату, а влітку на ній варено страву* (В. Підмогильний).

Предикати аудіального сприйняття репрезентують здатність сприймати прості й складні акустичні стимули: чисті тони, музику, мовлення та шум [6]. Аналізовану групу предикатів розподілено за такими підгрупами: а) предикати активного інтенційного використання слуху: *Черниченко слухав Калиту, спершись ліктями на стіл і підтримуючи голову обома руками* (А. Кокотюха); *Пріська вислухала, попросила блюде, налила в нього свяченої води* (М. Ночовний-Богарада); *Зайду в траву і ляжу горілиць, Прислухаюсь, як з вітром гай шепоче* (Д. Луценко); *Полуденко вдосталь наслухався коротких гудків і пожбурих трубку* (Б. Нечерда); б) предикати когнітивного акустичного сприйняття: *Бринів в уяві мотив, що його почув від композитора* (І. Пільгук); *Усі віки ми чуєм брязкіт зброї, Були боги в нас і були герої, Який нас ворог тільки не терзав* (Л. Костенко); *Авжеж він чув про подібні речі* (А. Кокотюха); *За хвилину секретарка чула дзвінок і метнулася до редакторського кабінету* (Б. Нечерда); в) предикати – репрезентанти дескриптивного семи «бути чутним (чутися)»:

– аудіальні предикати із загальним значенням «чутися»: *Десь чувся людський гомін* (І. Пільгук); *Здалеку знов долинули моторошні ухкання-зойки, й отець Олексій подумав, що сичі так не кричать* (В. Шкляр); *І почувся рип, ніби гойдалася десь зламана й провисла на жилі соснова гілка: рип-рип, і*

похитувалося повітря в покої, ніби складене зі смуг: сірої, чорної та темно-синьої, а замість розчинених дверей стояла отхлань, звідкіля й линув потужний, могутній спів сосон (В. Шевчук);

– аудіальні предикати звучання: *І шерх трави й пташині голоси Звучать, немов симфонії, поету* (Д. Луценко); *І зненацька нагло завалували собаки* (Р. Чумак); *Вітер жвавим кроком пройшовся по степену, зашуміла тирса приглушено-сумно, загуркав у піднебессі грім* (Р. Чумак).

Предикати звучання докладно дослідив Л. В. Васильєв, об'єднавши їх у такі групи: абстрактні предикати – найменування звучання взагалі, незалежно від джерела, (*звучати, видавати, гриміти, пиццати* та ін.), наприклад: *Хтось видав звук; Гримить грім; Запищали двері*; предикати на позначення звуків, які видають неживі предмети, наприклад: *Шелестіли дерева; Ревів двигун*; предикати на позначення звуків, які видають живі істоти (крім людини), наприклад: *Прошипіла змія; Гудуть бджоли*; предикати на позначення звуків, які видає людина, наприклад: *Дитина хниче; Чоловік чавкає* [2, с. 123–142]. Ураховуючи такі критерії, як «безпосередній чи опосередкований вплив на реципієнта», «специфічна семантика «бути чутним (чутися)», вважаємо за доречне відносити їх до підтипу предикатів сприйняття.

Предикати одоративного сприйняття виражають процес надходження й аналізу хімічних подразників, які перебувають у зовнішньому середовищі й діють на органи нюху. Вони становлять єдність трьох підгруп: а) предикати на позначення активного інтенційного нюху: *Скубав з нею травинки медові, Довго нюхає квітки лугові, Та хмелів не від них, від любові, Що жагою шаліла в крові* (В. Забаштанський); *Нюхнув двічі, чхнув, потім заскавчав – і ні з місця* (А. Житник); *Його шпоргають ножем під ребра, він потрапляє в лікарню, нюхає наркоз* (Г. Тютюнник); *Я йому нічого не відповів, бо в цей момент Діянка нюхала кров і махала язиком по землі* (А. Любченко); б) предикати когнітивного ольфакторного сприйняття: *Він, радше, чув її надривний голос і відчував гарячковий запах знервованого тіла* (І. Карпа); *Ворон сіпнув ніздрями – відчув якийсь невловимо знайомий запах, що легенько віянуло від Досі* (В. Шкляр); *... натомість Ібрагіма незбагненна сила мовби кинула до того дивного волосся, він аж похлився на дівчину, вловив тонкі пахоці, які струменіли від неї* (дбання досвідченого Сінамаги), *йому передалася тривога чужинки* (П. Загребельний); *Тільки чула запах лісу* (І. Роздобудько); в) предикати – репрезентатори дескриптивної семи «мати запах». Їх, залежно від якості запаху, диференційовано на такі підтипи:

– нейтральні одоративні предикати: *Повітря пахло мокрою ріллею, запліснявіло та перепріло соломою гарману* (М. Ночовний-Богарада); *А яблука в моїм саду Так щемко пахнуть березнем, За літечком дощі ідуть, В долоні хлопа літеплом, А яблука в моїм саду Вже інесм висвічують* (М. Ночовний); *Здоровенні «кирзяки» пахтіли жаром і гуталіном, гімнастерка між лопатками на спині горбатіла, немов перемоклий картон* (Б. Нечерда);

– одоративні предикати позитивної конотації: *Мед пахне-пахне, а бджоли тільки джжж* (А. Тесленко);

Вони духмяніли на всю вулицю (П. Панч); *І запахло раптом рUTOЮ, Чебрецями, медом нив, Дорогою, незабUTOЮ Стороною, де я жив* (Д. Луценко);

– одоративні предикати негативної конотації: *В світлиці тхнуло пергаментом та старими книгами й паперами* (І. Нечуй-Левицький); *Тхнуло чимось прокислим, тютюновим димом та горілкою* (І. Пільгук); *Смердить на кухні горілками, помиями, розпареною кожушиною, але в цьому куточку на печі я руйную велетенські палаци, літаю на коні через таємні ліси, б'юся з цілою сотнею Трохимів* (А. Любченко).

Предикати контактного впливу на об'єкт утворюють дві групи: 1) предикати густативного сприйняття; 2) предикати тактильного сприйняття.

Предикати густативного сприйняття вказують на поєднання мультимодальних сенсорних відчуттів і механізмів пам'яті, що зберігає індивідуальний досвід та перебуває у зв'язку із засвоєними традиціями харчування. Їх диференційовано на три підгрупи: а) предикати на позначення активного інтенційного смаку: *Все попробую* (С. Журахович); *Вже попробував* (М. Ночовний); *...і мама скуштує пшеничного жайворонка, і дід Данило, і п'яничка-батько, і він, Данилко* (Ю. Яновський); *В селі дехто лише на Різдво та на Великдень того скрому бачить, а Василичині внуки буженину хіба що тільки в найдовший піст не пробують* (М. Матіос); б) предикати когнітивного густативного сприйняття: *Водії смакував ковбасу з хлібом і дивувався, що Максим не доторкнувся до їжі* (П. Кочура); *Помідором ласував на десерт* (Б. Нечерда); *Потім весело, з цікавістю продавали витрішки серед ярмаркового Вавілона, за мідяки з Адамової кишені смакували гарячими кукурудзяними пляцками і холодним квасом, відстояли вечірню у Благовіщенській церкві, признали воли на пасовисько, наносили з-над Пруту верболозового сушняку, розклали велике багаття* (Б. Загорулько); *Батько виглядав чудово, він ніколи не нарощував собі черево, був стрункий, займався спортом та надавав перевагу здоровій їжі, але ніколи з цього приводу не занудствував і не без задоволення смакував разом зі мною та Милицею пивом та львівськими ковбасками* (Л. Денисенко); в) предикати – репрезентанти дескриптивної семи «мати смак» у таких її конкретизованих виявах:

– нейтральні густативні предикати: *...смачне й ніжне м'ясо, яке трохи відгонить морем і водоростями* (О. Донченко);

– густативні предикати вирізненого смаку: *Дикий мед завжди гірчить* (Л. Первомайський).

Предикати тактильного сприйняття маніфестують один з основних видів відображення об'єктивної дійсності, в основі якого – подразнення різноманітних рецепторів шкіри [9, с. 8]. З-поміж них вияскравлено такі конкретизовані типи: а) предикати на позначення активного інтенційного дотику: *Охали, дивувались, обмацували подарунки* (Н. Рибак); *Скляр звичним уже жестом торкнувся посинілої за ніч гулі* (А. Кокотюха); *Хіба що проти ночі Чиясь душа крилом тебе черкне* (Л. Костенко); *Мати присіла поруч, обережно погладила його по руці* (А. Кокотюха); б) предикати когнітивного тактильного сприйняття: *Відчуваю тільки пальцями її остатки на лиці* (С. Тудор); *А Доцька того дня почула в череві перший поштовх дитинки* (М. Матіос);

Микитенко *відчув*, як по *щоках* котяться солоні струмки сліз (А. Кокотюха); *Пальці відчувли кров* (А. Кокотюха); в) предикати – актуалізатори дескриптивної семи «відчуватися на дотик», для яких характерною є семантична неоднорідність:

– тактильні предикати позитивної конотації: *Земля ніжно холодила його розпаленіле тіло, він з присмістю відчував це і кілька раз вдихнув на повні груди пахуче лісове повітря* (Г. Тютюнник); *Лоскоцуть щоки вітерці* (Д. Луценко);

– тактильні предикати негативної конотації: *Кругом пече, а особливо в босі п'яти* (В. Сосюра); *Гострі сніжинки кололи обличчя* (С. Журахович); *Тільки її золоті пальці обпікали йому долоні* (Р. Брезіцький).

Висновки. На основі аналізу лінгвістичних праць здійснено класифікацію перцептивних предикатів, що базується головним чином на семантичному критеріїві. Запропоновано розрізнення безконтактних та контактних предикатів сприйняття, які так само диференційовано на п'ять груп – предикати візуального, аудіального, одоративного, густативного й тактильного сприйняття. Виокремлено підгрупи перцептивних предикатів на основі сем «сприймати» – «сприйматися» – «використовувати здатність сприйняття». Перспективою дослідження стане подальший аналіз та конкретизація семантичних класів перцептивних предикатів, з'ясування особливостей їхньої реалізації в семантико-синтаксичній структурі речення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авдєвнина О. Ю. Категория восприятия и средства её выражения в современном русском языке : дис. на соиск. уч. степени докт. филолог. наук : 10.02.01 «Русский язык» [Электронный ресурс] / О. Ю. Авдєвнина. – Москва, 2014. – Режим доступа : <http://litterref.ru>.
2. Васильев Л. М. Системный семантический словарь русского языка. Предикатная лексика, вып. 2 : [учебное пособие] / Л. М. Васильев. – Уфа : Башкирский ун-т, 2000. – 146 с.
3. Жаркова О. С. Лексика ощущения, восприятия и чувственного представления как средство номинации и предикации в поэмах С. Есенина : дис. на соиск. уч. степени докт. филолог. наук : 10.02.01 «Русский язык» / О. С. Жаркова. – М., 2005. – 322 с.
4. Кавера Н. В. Семантична типологія предикатів стану : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. В. Кавера. – К., 2008. – 24 с.
5. Каленич В. М. Семантико-синтаксичні параметри речень з одновалентними дієслівними предикатами стану [Електронний ресурс] / В. М. Каленич. – 2005. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua>.
6. Корсини Р. Психологическая энциклопедия [Электронный ресурс] / Р. Корсини, А. Ауэрбах. – СПб. : Питер, 2006. – Режим доступа : <http://vocabulary.ru>.
7. Моисеева С. А. Глаголы восприятия в западно-романских языках : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. филолог. наук : 10.02.05 «Романские языки» [Электронный ресурс] / С. А. Моисеева. – Воронеж, 2006. – Режим доступа : <http://cheloveknauka.com>.
8. Ригованова В. А. Авторизоване сприйняття в українській та англійській мовах [Електронний ресурс] / В. А. Ригованова. – Режим доступу : <http://litmisto.org.ua>.
9. Человек как субъект и объект восприятия: фрагменты языкового образа человека : [монография] / под ред. Н. Д. Федяевой. – 2-е изд. – М. : ФЛИНТА, 2011. – 136 с.

Т. В. Зубко,

*Полтавского национального педагогического университета
имени В. Г. Короленко, г. Полтава, Украина*

СЕМАНТИЧЕСКАЯ ТИПОЛОГИЯ ПРЕДИКАТОВ ВОСПРИЯТИЯ В СОВРЕМЕННОМ УКРАИНСКОМ ЛИТЕРАТУРНОМ ЯЗЫКЕ

В статье исследовано семантические типы предикатов восприятия и средства их экспликации в современном украинском литературном языке. На основе анализа лингвистических исследований выяснены критерии классификации перцептивных предикатов, ведущим среди которых является семантический. Предложено различие бесконтактных и контактных предикатов восприятия, которые, в свою очередь, дифференцированы на пять групп – предикаты визуального, аудіального, одоративного, а также густативного и тактильного восприятия соответственно. Выделены подгруппы перцептивных предикатов на основе сем «воспринимать» – «восприниматься» – «использовать способность восприятия». Акцент сделан на важности дальнейшего анализа и конкретизации семантических классов предикатов восприятия, характеристике особенностей их реализации в семантико-синтаксической структуре предложения.

Ключевые слова: предикат; предикаты восприятия; критерии классификации; иерархия критериев; типы перцептивных предикатов.

T. V. Zubko,

Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko, Poltava, Ukraine

SEMANTIC TYPOLOGY OF PREDICATES OF PERCEPTION IN THE MODERN UKRAINIAN LITERARY LANGUAGE

The subject-matter of the research are the semantic types of perceptual predicates. The theme of the research is «Semantic types of predicates of perception in the modern Ukrainian literary language». The objective of the paper is the elucidation of criteria of

differentiation of the predicates of perception and ranking of perceptual predicates. The methodology of the paper is conditioned by the specifics of the theme and is based on such scientific methods as the descriptive and functional analyses. The academic novelty of the study lies in the fact that for the first time in Ukrainian linguistics semantic types of predicates of perception is characterized and defined by their differential features and criteria ranking. The field of appliance of the obtained results is linguistics. The article studies semantic types of predicates of perception and their explication in the modern Ukrainian literary language. Based on the analysis of linguistic research clarified the classification criteria of perceptual predicates, leading among which is the semantic. It is offered distinction between contact and non-contact predicates of perception, which are also differentiated into five groups – predicates visual, audio, olfactive, gustative and tactile perception. Special attention is paid to the selection of subgroups of perceptual predicates, which are distinguished by sema «to perceive» – «to be perceived» – «to use the ability of perception».

Keywords: *predicate; predicates of perception; criteria of classification; hierarchy of criteria; types of perceptual predicates.*